

מוכרת הגפרורים הקטנה

מאת: הנס כריטיאן אנדרסן

תרגמה: רחל עזוז

איירה: רחל איזידורה

הוצאת: כנרת בית הוצאה לאור, 2002

על הספר

בערב חג המולד, בערב קר, עת העיר מכוסה בשלג, משוטטת ילדה יחפה בחוצות העיר. אף אחד לא שם לב אליה, היא שקופה – זוהי מוכרת הגפרורים הקטנה. היא מתיישבת בפינת בית וכדי להתגונן מהקור היא מציתה גפרור. כל גפרור שנדלק חושף ומאיר חלום שלה. אך מיד הוא כבה. באור החלום היא רואה תנור חם, שולחן מלא אוכל, את עץ חג המולד מלא מתנות וקישוטים ואת סבתה האהובה. כשכל הגפרורים כבים, מגיע הסיפור לסימו הטראגי.

למורה

כמה מילים לפני שמציגים ספר זה בפני הילדים:

- זהו סיפור קשה מאוד המספר על כל מה שאנחנו כמבוגרים מנסים למנוע מילדינו. זהו סיפור על לבם הקפוא של בני האדם, על ילדה סובלת ועל עוני נורא.
- סיפור "מוכרת הגפרורים" של אנדרסן הפך לקליסיקה וזכה לתרגומים ועיבודים רבים בכל העולם. הסיפור זכה לכמה עיבודים לקולנוע, גם של וולט דיסני, שקיבל בשנת 2006 את פרס סרט האנימציה הטוב ביותר בפסטיבל סרטי האנימציה ה-17 בזאגרב. הסיפור עובד לאופרה, ליצירות תזמורתיות לא מעטות, ובשנת 2008 קיבל המוסיקאי דויד לאנג את פרס פוליצר למוסיקה על יצירתו "מוכרת הגפרורים הקטנה".

- יצירה זו שנכתבה לפני כ 160 שנים (1846) עדיין אקטואלית גם עתה. ילדים רבים מזדהים עם הגיבורה ומגלים כלפיה אמפתיה רבה, ומשום כך יש מקום להציג ספר זה בפני הילדים.
- למרות היומרות לראות בחברה הישראלית חברת שפע מערבית, הרי בדו"ח העוני במדינת ישראל שהתפרסם בעתון גלובס ב-2 בנובמבר 2009 נמצא כי 783000 ילדים עניים חיים בישראל, וכי הפער בין עניים ועשירים בישראל הולך וגדל.

הצגת הספר בפני הילדים

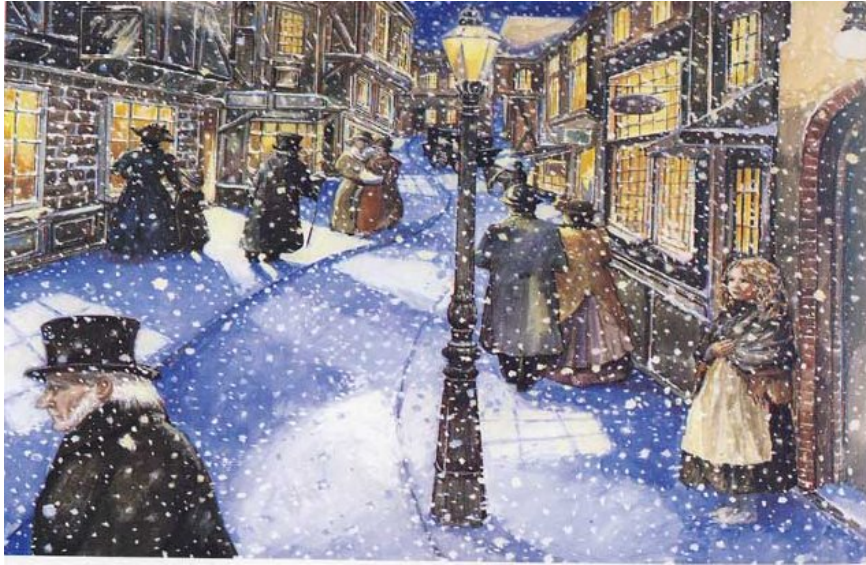
למרות שבמצעד הספרים מיועד הספר לכיתות א – ג, רצוי להציג את הספר בכיתות ג' ד' כדי ליצור דיון ענייני.

הכנה לפני קריאה:

שלב א - שאלות בעקבות איור

(מטרת השאלות ליצור ריחוק כלשהו של זמן ומקום מגיבורי הסיפור)

הצגת איור מס' 1 (עמ 11)

ספרו מה אתם רואים בתמונה
מתי מתרחש הסיפור? (עונת שנה, זמן)
באיזה מקום מתרחש הסיפור? (רחוב, במדינת ישראל?)

שלב ב – שאלות בעקבות איור

(מטרת השאלות לבנות תובנות כלליות בנושא עוני ומחסור)

הצגת איור מס 2

- תארו מה אתם רואים בציור. (כדאי להוליך את הילדים לכך שהאף אחד מן האנשים לא מסתכל על הילדה, אפילו המרכבה מתרחקת ממנה).
- תארו כיצד נראים האנשים שבתמונה.
- תארו כיצד נראית הילדה, מה חסר לה?
- ספרו על הילדה שבציור – היכן היא גרה, מה היא עושה וכו'.
- מה אומרת לכם המילה "מחסור"?
- האם כל מחסור הוא עוני? (למשל: כשחסרים צבעים לציור האם זה עוני?)

דיון בקבוצה: מתי מחסור הופך לעוני ?

שלב ג

קריאת הסיפור.

מומלץ לקרוא את הספר בקבוצה קטנה.

שלב ד - במליאה

לאחר הקריאה, דיון כללי בסיפור תוך הדגשת הממדים הרגשיים.

- אחד המאפיינים של חג המולד הוא רגש החסד והנדיבות. מדוע, לדעתכם, בחר הנס כריסטיאן אנדרסן שהסיפור יתרחש בערב חג המולד?
- מה אתם אומרים על האנשים במקום שבו מתרחש הסיפור?
- האם, לדעתכם, יכול אירוע כזה להתרחש גם בארץ שלנו?

הצהרת זכויות הילדים

המורה תחלק לכל אחד מן הילדים את הצהרת זכויות הילד בישראל.

(חומר קריאה בנושא זה אפשר למצוא באיטרנט בהרבה אתרים תחת הכותרת: **זכויות**

הילד).

הצהרת זכויות הילד בישראל

כל ילד וילדה בישראל זכאים ליהנות מהזכויות המפורטות בהצהרה זו - ללא יוצא מן הכלל, וללא כל הבדל של גיל, מין, גזע, אמונה, דת, מוצא, מצב בריאותי, שכלי, נפשי, או כל טעם אחר.

הפנייה בהצהרה זו היא לילד ולילדה כאחד.

- 1 לכל ילד הזכות להתפתחות גופנית ונפשית - בביטחון, בשלום, בבריאות, בשוויון, בכבוד ובחופש
- 2 לכל ילד הזכות לחי משפחה - ולקבלת הזנה, דיור נאות, הגנה, אהבה והגנה
- 3 לכל ילד הזכות לזהות - ולקבלת שם ונתינות
- 4 לכל ילד הזכות לחינוך - להגשמה עצמית, להזדמנות שווה, ולמיצוי יכולתו וכישרונותיו
- 5 לכל ילד הזכות לפרטיות - לסודיות ולהגנה על רכושו
- 6 לכל ילד הזכות למניעת ניצול - הזנחה השפלה והתאכזרות
- 7 לכל ילד הזכות להתחשבות משפטית - ולהגנה מיוחדת ורגישה של מערכת החוק
- 8 לכל ילד הזכות להשתלבות בחברה - ולשוויון ללא אפליה מכל סוג שהיא
- 9 לכל ילד הזכות להבעה עצמית - בדעה, ברגשות ובחוויה
- 10 לכל ילד הזכות להצלה - ולקדימות בטיפול בזמן מחלה, אסון או מצב חרום

פעילות במליאה

הילדים, עם המורה, יקראו את עשר זכויות הילד וינסו ביחד להבין מה המשמעות של כל אחד מן ההיגדים. בכיתות צעירות המורה תתמקד באותם ההיגדים שמתאימים לסיפור.

פעילות בקבוצות קטנות

דונו בקבוצה: איזה היגד מתוך זכויות הילד לא התקיים לגבי מוכרת הגפרורים הקטנה. הדגימו בעזרת הסיפור.

כוחו של דמיון

לתלמידים:

הילדה נעזרת בדמיונה כדי להקל על מצבה.

התבוננו באיור וכתבו: מה רואה הילדה.

אתם יכולים לבחור בסגנון של כתבה עיתונאית, סיפור קצר, דיווח או המחזה.

תערוכה

מוכרת הגפרורים שלי

לתלמידים:

הסיפור "מוכרת הגפרורים הקטנה" עורר את דמיונם של יוצרים רבים. על פי הסיפור נכתבה מוסיקה, ציירו לא מעט ציורים ונעשו גם סרטים.

- ציירו על פי דמיונכם את מוכרת הגפרורים שלכם בעקבות הקריאה.

הציגו את עבודותיכם במליאה.

למורה

לאחר הקריאה רצוי להציג בפני הקוראים את מחבר הסיפור הנס כריסטיאן אנדרסן. אפשר למצוא חומר רב באינטרנט תחת שמו. כדאי לחפש באתרים באנגלית, שם גם ישנה הפנייה לסרטונים קטנים וליצירות מוסיקליות בעקבות סיפוריו. חומר על ה.כ. אנדרסן נמצא גם באתר דףדף.

<http://www.dafdaf.co.il/sofrim.htm>

הכינו:

ד"ר רחל עזוז

ד"ר איה מרבך

מחברות סדרת סיפרי הלימוד "לשון ועוד, בהוצאת רכס.